★ ★ ★

Алег ЛОЙКА

Пражытае — не памяці рубцы
І не ўспамінаў вохкая трывога,
Яно — са мной, навечна,
як байцы,
Што неслі ў сорак пяты
перамогу;

Яны мяне хавацца гналі ў склеп,
Каб не забіла куля-шаляніца,
Біклагі напаўняючы з крыніцы,
Нам пакідалі свой салдацкі
хлеб;

Ён порахам усіх франтоў
прапах...
Акраец беручы, штодня і сёння,
Здаецца мне, бяру яго
з далоняў,
Што развінаў перамогі сцяг;

Няхай сваім крылом ён ахіне
І будучыню!..
Слава вам, салдаты,
Што Перамогі дзень узнеслі
датай
Другога дня радзін ці ж
толькі мне?!

Як галубы, над намі самалёты,
Блакіт у аярынах аж дыміць,
Спяшыць сцягі зялёныя лістоты
Вясна з тугіх пупышак
расчахліць, —

І гэтак будзе — будзе з году
ў год,
Нібы байцы, каторых не забуду,
Пакуль у памяці нашчадкаў
буду,
Пакуль жыць будзе чалавечы
род!

І гэтак будзе, бо сюдой прайшлі,
Трымаючы ля сэрцаў аўтаматы,
Байцы, што пакідалі хлеб
па хатах,
Мір несучы навечна ўсёй зямлі!..

Пралетарыі ўсіх краін, яднайцеся!

Беларускі УНІВЕРСІТЭТ

ОРГАН ПАРТКОМА, РЭКТАРАТА, МЯСЦКОМА, КАМІТЭТА КАМСАМОЛА І ПРАФКОМА БЕЛАРУСКАГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЕРСІТЭТА імя У. І. ЛЕНІНА

№ 14—15 (603) | Пятніца, 7 мая 1965 г. | Год выдання XVIII | Цана 2 кап.

ПОЛЫМЯ ЎСЕНАРОДНАЙ БАРАЦЬБЫ

22 чэрвеня 1941 года фашысцкая Германія раптоўна напала на нашу Радзіму. Узброеныя да зубоў гітлераўскія орды ўварваліся ў межы савецкай зямлі, каб здзейсніць свае планы сусветнага панавання, сцерці з твару зямлі першую ў свеце сацыялістычную краіну і заняволіць свабодалюбівы савецкі народ.

Савецкая Беларусь адна з першых прыняла на сябе ўдар гітлераўскіх захопнікаў. Заняўшы Беларусь, гітлераўцы ўстанавілі ў гарадах і сёлах жорсткі тэрор, пакрылі яе тэрыторыю віселіцамі, густой сеткай лагераў смерці. На заводах і фабрыках фашысты ўстанавілі прыгонніцкі лад. Жорсткай распраўай над насельніцтвам яны хацелі запалохаць савецкіх людзей, зламаць іх волю да барацьбы і волю да перамогі.

Па закліку роднай Камуністычнай партыі беларускі народ, як і ўсе народы Савецкага Саюза, падняўся на ўсенародную барацьбу з ненавісным ворагам. На часова акупіраванай тэрыторыі рэспублікі разгарнулася барацьба супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Партызанскія атрады пачалі біць фашысцкую нечысць з тыла і хутка ператварыліся для іх у грозную сілу. Усенародная партызанская барацьба на Беларусі кіравалі партыйныя арганізацыі. У тыле ворага дзейнічала 9 падпольных абкомаў, 174 раённых і гарадскіх камітэтаў партыі. Партыйныя арганізацыі налічвалі ў сваіх радах 25 тысяч камуністаў.

Беларускі народ беражэ ў сваіх сэрцах памяць аб верных сынах і дочках Радзімы, загінуўшых у баях з нямецка-фашысцкімі захопнікамі. Занятыя мірнай працай, савецкія людзі змагаюцца за мір. У нашы дні ідэя мірнага суіснавання краін з розным грамадскім ладам знаходзіць гарачую падтрымку ўсяго прагрэсіўнага чалавецтва.

За дваццаць год пасля Вялікай Перамогі нашым народам пройдзен слаўны шлях пабудовы камунізма. Уперадзе — новыя працоўныя перамогі. І як клятву вернасці справе партыі мы абвяшчаем:

— Слава савецкаму народу—будаўніку камунізма, мужнаму барацьбіту за мір і шчасце ўсіх людзей на зямлі!

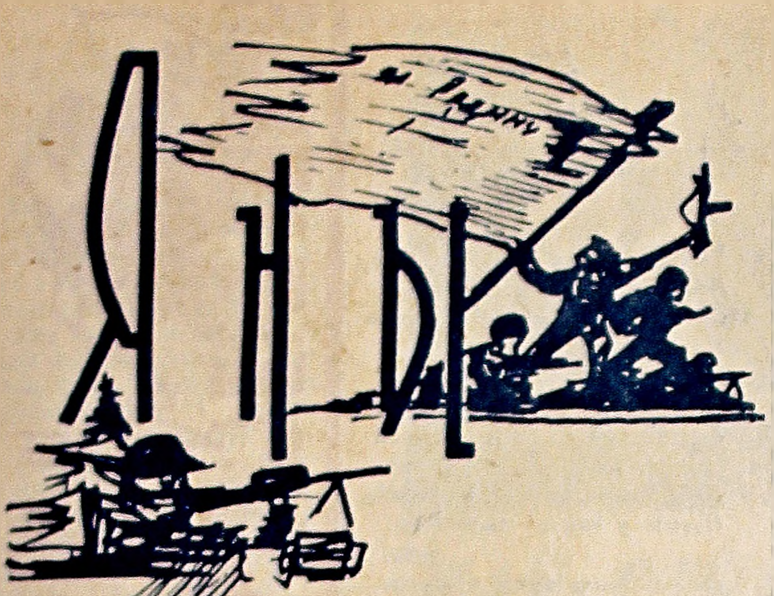

Дарагі чытач! Тут матэрыялы аб тых, хто ў суровую гадзіну са зброяй у руках адстайваў наша шчасце.

Былыя воіны — нашы настаўнікі — дапамагаюць нам авалодваць крэпасцю, імя якой — навука. Аб іх мы і расказваем у сённяшнім нумары.

ПАЭМА ВАЕННЫХ ДАРОГ

22 чэрвеня 1941 года. У гэты дзень мы, курсанты, Мелітопальскага авіяцыйнага вучылішча штурманаў павінны былі здаваць апошні выпускны экзамен па метэаралогіі. І раптам... вайна.

— Рыгор, — звярнуўся да мяне мой сябра, украінец, родам з-пад Нежына Іван Ледзень, — як бы нам заўтра адправіцца на фронт!..

— Абавязкова мы павінны гэта зрабіць, — адказаў я...

У гэты ж дзень мы падалі на імя начальніка вучылішча рапарты аб адпраўцы нас на фронт. Сотні мелітопальцаў праважалі нас. Праз восем дзён мы прыехалі ў Хабараўск. Японія сканцэнтравала велізарную армію ў Манчжурыі і чакала зручнага моманту, каб перайсці ў наступленне.

Бясконцыя трывогі, дні і ночы дзяжурылі ў самалётах. Мы добра разумелі, што ў гэтыя цяжкія дні патрэбны тут, на Далёкім Усходзе, але фронт цягнуў да сябе. Аднойчы я атрымаў газету і прачытаў у ёй аб тым, што супругі Лойка купілі за свае асабістыя зберажэнні танк і адпраўляюцца на ім біць фашыстаў. — А што калі параіцца са сваімі хлопцамі, — падумаў я. І вось пад купалам самалёта я, Васіль Ульянаў (лётчык) і Васіль Школін (тэхнік) вядзем размову аб набыцці за ўласныя зберажэнні свайго самалёта. Вядзем падлікі. Не хапае грошай. Парашылі прадаць усё, што ў каго ёсць. Як не хочацца мне прадаваць свой баян! Час ад часу ён адганяў ад мяне сум па сваіх родных, блізкіх, што жывуць недзе далёка на маёй роднай Бабруйшчыне. Але інтарэсы Радзімы, што можна параўнаць з імі!.. І мы прадаём усё, застаемся ў адных камбінезонах. Потым кароткае пісьмо галоўнакамандуючаму і адказ на яго: «Дзякую за турботы аб ваенна-паветраных сілах, — гаварылася ў ім, — ваша жаданне будзе выканана».

Поезд Уладзівасток — Масква... Мерна пастукваюць колы, ляцяць насустрач цудоўныя краявіды Далёкага Усходу. На станцыях купляем «Правду», «Известия». Я шукаю газету-плакат «Раздавім фашысцкую гадзіну», дзе можна знайсці новыя звесткі аб ваенных дзеяннях на тэрыторыі роднай Беларусі. Нажаль да Свярдлоўска не ўдалося яе нідзе знайсці. Нарэшце, у Свярдлоўску купіў і з захапленнем прачытаў яе: тут дзівосныя карыкатуры, кароткія апавяданні аб дзейнасці партызан — маіх землякоў, вершы Якуба Коласа, Максіма Танка, Кандрата Крапівы. Прачытаўшы газету, я быццам бы пабываў у сваіх родных мясцінах, пачуў голас сваіх родных мамы, таты, сясцёр, братоў. Дзе цяпер яны! Куды параскідаў іх віхор вайны! Хто з іх жывы, а каго, магчыма, няма ўжо даўно ў жывых! Думкі роем уюцца ў маёй галаве. І мне хацелася хутчэй сесці за штурвал самалёта і біць ненавіснага ворага... Думкі перарывае крыху сумнаватая мелодыя баяна. Чамусьці так захацелася самому крануць срэбраныя бланкі баяна! Не заўважыў, як я апынуўся ля баяніста. А праз імгненне ён ужо быў у маіх руках. Я з вялікім задавальненнем выконваў «заказы» пасажыраў: «Вставай страна огромная,

Вставай на смертный бой
С фашистской силой тёмною.

ЁН ШТУРМАВАЎ ПАТСДАМ

Ішоў другі год Вялікай Айчыннай вайны — гераічнай барацьбы савецкага народа супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Пасля паражэння нацысцкіх ордаў пад Масквой гітлераўцы ў другой палове 1942 года кінулі свае галоўныя сілы на Валгаград, ставячы перад сабой задачу захапіць горад, а пасля зноў наступаць на Маскву і такім чынам закончыць вайну на Ўсходзе ў карысць Германіі.

У гэтыя цяжкія дні вайны нечакана для сябе я сустрэўся са старшым лейтэнантам Пятром Захаравічам Савачкіным на Валгаградскім фронце. Здарылася так, што мы аказаліся ў адной дывізіі і нават у адным падраздзяленні. Служылі мы ў ваеннай разведцы дывізіі. Мне было асабліва радасна сустрэць на дарогах вайны свайго земляка і да таго ж яшчэ выхаванца гістарычнага факультэта Беларускага дзяржаўнага універсітэта.

Пачынаючы з гэтага часу, мы разам прайшлі ўсю доўгую дарогу вайны ад Валгаграда да Берліна. Многа было смяротных баёў з ворагам, іх цяжка ўсе нават пералічыць. Але асабліва добра захаваўся ў маёй памяці адзін такі выпадак.

Напярэдадні наступлення нашых войск на Валгарадскім фронце 81-я кавалерыйская дывізія, дзе мы служылі, уваходзіла ў 51-ю армію, рыхтавалася да наступлення. У сувязі з гэтым вельмі важна было тэрмінова даведацца пра сілу і баявую падрыхтаванасць падраздзяленняў ворага, якія стаялі на левым флангу фронта. Для гэтага патрэбен «язык». Некалькі спроб рабілі разведчыкі, але ўсе яны былі дарэмнымі. «Языка» не ўдавалася захапіць.

І вось у адзін з лістападаўскіх дзён камандзір дывізіі выклікаў да сябе начальніка дывізійнай разведкі Пятра Захаравіча Савачкіна, загадаўшы яму ўзначаліць пошукі і прывесці «языка». Ноччу, пад прыкрыццём цемры, мы падпаўзлі, непрыкметна да варожага бліндажа на перадавой і ў адным з бліндажоў узялі нямецкага фельдфебеля. Раніцай «язык» быў дастаўлен у штаб дывізіі. Здабыць «языка» у такіх цяжкіх умовах было подзвігам.

«Язык» даў магчымасць камандаванню дывізіі і арміі пацвердзіць даныя аб сіле і характары ворага на гэтым участку фронта і забяспечыць поспех у наступленні.

За выдатнае выкананне гэтага задання Савачкін і разведчыкі былі ўзнагароджаны. Пасля ў складзе 16-й гвардзейскай кавалерыйскай дывізіі 7-га гвардзейскага кавкорпуса Пётр Захаравіч Савачкін удзельнічаў у пераправе праз Днепр у раёне беларускага горада Лоева, у вызваленні Мазырскага раёна і Заходняй Беларусі.

Пётр Захаравіч быў удзельнікам цэлага шэрагу кавалерыйскіх рэйдаў у тыл ворага. Хвалюючую старонку ўпісаў 7-ы гвардзейскі кавалерыйскі корпус у вызваленне братняй Польшчы. Люблін, Дэмблін, Варшава, Лодзь былі вызвалены пры ўдзеле кавалерыстаў-гвардзейцаў 14-й, 15-й 16-й дывізій 7-га кавкорпуса.

Поплеч з тысячамі байцоў у першых радах знаходзіўся Пётр Захаравіч Савачкін. Ён закончыў вайну ў Берліне, дзе 16-я дывізія брала штурмам Патсдам. Там жа ў чыне маёра Пётр Захаравіч сустрэў дзень Перамогі.

Г. М. ТРУХНОЎ,
удзельнік Вялікай Айчыннай вайны.

Мар'ян ДУКСА

Зажылі, адбалелі раны.
Цень былога сплыў у сны.
У вянках сівізны ветэраны,
Ветэраны апошняй вайны.
На ракетах у бездань нябёсаў
Урачыста лятуць гады.
І трапечуцца ў хустках бялёсых
Як ні ў чым не бывала сады.
Толькі ледзьве не ў кожнай
хаце
Памяць сэрца хвалюе кроў.
Вось ужо састарэлыя маці
Дваццаць год, як чакаюць
сыноў.
Ды ад гэтага мала
карысці —
Вочы ў кроплях гарачай расы...
Пехацінцы-сыны, як калісьці,
Не пашлюць ім свае адрасы.

НАД ЦІХАЙ...

Гэтыя мясціны вабяць сва... жосцю. Калі падняцца на ўзго... на далёка-далёка бачыць срэбр... Талькі-ракі, сасновы бор на ... беразе, а на левым — па... аксамітам маладой зеляніны ... ні, калі кроплі расы звісаюць ... ціхай завадзі Талькі плешчуцца ... і ляшчы... Словам, нездарма ... часта наведваюцца універсітэ... ты.

Вось сярод гэтай маляўні... праходзіла баявое юнацтва ... віча Пятроўскага.

Якраз у 1941 годзе Ваня ... скончыў сярэднюю школу. З... хацеў стаць фізікам і таму ... ву ў Мінск ва універсітэт ... прыняць яго на фізмат. Але ... Мінска не паспеў прыйсці ... пачалася вайна. А неўзабаве ... Талька ўжо былі гітлераўцы ... неслі пакуты, кроў і слёзы ... зямлю. Гнеў і абурэнне ... беларускім народзе. Пакляўся ... ворагу да апошняга дыхання ... кроплі крыві і 16-гадовы Ван... скі.

І вось ў пасёлку Талька ўзні... польная камсамольская арганіза... ратаром якой быў абраны Ваня ... ся. Спачатку арганізацыя налі... сваіх радах усяго 7 чалавек, але ... часу яна расла і мацнела. А ў ... 1941 года талькаўскім камсам... ўдалося наладзіць сувязь з па... мі. І з гэтага часу яны пачалі ... непасрэдныя заданні народных ... Над ціхай рачнай Талькай загучалі ... хі, займаліся пажары. Камсамольцы ... радвалі ў ворага зброю і ... не ў лес да партызан. Такім ... тызаны атрымалі ад падпольш... ле 30 аўтаматаў і вінтовак, ... кулямёты, вялікую колькасць ... саў.

Лета 1942 года стала трагі... камсамольцаў Талькі. Фашысты ... чынам раскрылі падпольную ... цыю і большасць яе членаў ... Толькі цудам удалося Ваню і ... рым таварышам пазбегнуць ... няў. Але заставацца ў пасёлку ... было немагчыма і таму яны ... партызанскі атрад. Атрад ... «Полымя». Полымя помсты ... сэрцах партызан.

На здымку: Сцяг Перамогі над рэйхстагам.

Фота Е. ХАЛДЗЕЯ. (Фотахроніка ТАСС).

УЗЛЁТАЎЦЫ ДА СЛАЎНАГА 20-ГОДДЗЯ

Другі год працуе пры нашай шматтыражны літаб'яднанне, удзельнікі якога сістэматычна друкуюць на старонках газеты свае новыя творы. За сёлетні год узлётаўцы акрамя таго падрыхтавалі свой першы калектыўны зборнік, які неўзабаве выйдзе ў выдавецтве «Беларусь». Сваю кніжку маладыя аўтары-студэнты універсітэта прысвячаюць слаўнаму 20-годдзю Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне.

сотні разбітых вагонаў танкаў, трупы салдат, гвалт і бегатня, паніка. «Вось вам гады! Смерць за смерць!»

Украіна, Бесарабія, Венгрыя, Румынія... І ўсё вылеты, і вылеты, а потым цяжкае раненне, адзінаццаць месяцаў жыцця ў шпіталі, зноў у страі са сваімі баявымі сябрамі. Зноў вылеты ў Чэхаславакію, Аўстрыю, зноў сотні бомб ляцяць на галовы фашысцкіх разбойнікаў.

Дзень Перамогі мы сустрэлі ў Чэхаславакіі. Гэта быў неапісальна радасны дзень, мы яго сустракалі ў блакітных вышынях, у час баявых вылетаў, бо прыходзілася яшчэ знішчаць фашыстаў, якія не хацелі здавацца ў палон.

Як хутка ляціць час! Ужо дваццаць год прайшло з дня нашай Вялікай Перамогі. Мы не забыліся нічога з тых грозных гадоў. А вось мілітарысты Заходняй Германіі шмат пра што забыліся — яны зноў імкнуцца развязаць вайну. Хацелася б сказаць ім: «Прыгадайце 1945 год, можа ён пра штонебудзь вам напомніць, шаноўныя паны!»

Р. БУЛАЦКІ,
дацэнт, кандыдат гістарычных навук.

ХЛАПЧУКІ

Хлапчукі,
Хлапчукі...
І пажоўклая фатаграфія
Падае
З мацярынскай рукі.
Мамы, даражэнькія,
Мы ведаем вашы
біяграфіі.
Мы не з такіх,
Каб не ведаць.
Чуеце рэквіем?
Яго радкі
Поўны суму,
Помсты, трагедыі.
Ах, навошта глядзець
у роспачы?
Гэта праўда:
Мёртвым не ўзняцца.
Прыгадала яго ў
салдацкім,
Свайго мужа,
А майго ж — бацьку.
Мне ад позірку твайго
горача.
Я без бацькі спаткаў
юнацтва.
Кажаш,
Я на яго падобны.
Толькі вочы твае
У мяне.
Разглядаць нас не
можаш
Асобна.
Яшчэ некалькі год міне.
Зноў успомніш
Сваю біяграфію.
Зноў з тваёй
мацярынскай рукі
Выпадуць фатаграфіі.
І ты будзеш шаптаць:
— Хлапчукі,
Хлапчукі.

Ул. ДЗЮБА.

На здымку: Партызаны ў час баявых заняткаў.
Фота **В. Лупейкі.** (БЕЛТА).

БІЯГРАФІЯ, АПАЛЕНАЯ Ў БАЯХ

Хто б мог падумаць, што з гэтага чарнявага хлапчука, які тым і выдзяляўся сярод сваіх аднагодкаў, што быў меншы за іх, выйдзе ў будучым беларускі вучоны — фізік. Была ў хлапчука мара, вабілі яго дзіцячае сэрца далёкія падарожжы. Але павандраваць яму так і не давялося. Бяда прыйшла нечакана. У сем год страціў бацьку. Для сям'і, якая налічвала восем чалавек, страта кармільца раўназначна смерці. Напаткала няшчасце і маці — яна страціла рукі ў час аварыі на лесапільні. Здарылася б гэта ў дакастрычніцкі час — кожнага чакаў бы трагічны лёс. Але Савецкая ўлада дазволіла дзецям атрымаць адукацыю, знайсці сваё месца ў жыцці. Самы малодшы Іван ужо скончыў восем класаў... Чорнай хмарай навісла над гарадамі і вёскамі вайна. Пятнаццацігадовы юнак марыць пра фронт. Але фронт далёка, а вось партызаны — другая справа! Ходзяць чуткі, што яны дзесьці паблізу, але як з імі сустрэцца?

І ўсё-такі сустрэча адбылася. Партызаны, даведаўшыся, што немцы рыхтуюць вялікую карную экспедыцыю, забралі з навакольных вёсак усіх людзей да сябе ў атрад. Іван трапіў у атрад Генадзя Каралёва. Тут, у час блакады, ён атрымаў першае баявое хрышчэнне. Пасля некалькіх удалых аперацый партызан немцы парашылі знішчыць усе атрады «лясных салдат». Яны не маглі дараваць партызанам разбітую пераправу праз раку Сож. Адступаючы, немцы пабудавалі пантонную пераправу. Даведаўшыся аб гэтым, партызаны сярод белага дня абстралялі яе з адзінай сваёй гарматы. Такой смелай выхадкі партызан немцы не чакалі. У той жа дзень некалькі варожых батальёнаў блакіравалі партызанскі атрад у прысожскіх балотах. А ў наступную ноч на шашы падарвалася некалькі варожых аўтамашын. Сярод тых, хто хадзіў на шашу быў і Іван Зяцькоў. А пасля — злучэнне з часцямі Савецкай Арміі, палкавая школа, званне малодшага камандзіра.

1943 год. Румынія. Батальён асобага прызначэння Паўднёвай групы войск атрымаў загад любымі сродкамі не даць магчымасці немцам узарваць мост праз Дунай. Намеснік камандзіра ўзвода старшы сержант Іван Зяцькоў з кулямётным разлікам заняў абарону на самых подступах да маста. Адкінуты на той бок маста ў час бою, вораг шалёна агрызаўся. Усе атакі, якія немцы рабілі, каб зноў захапіць мост, цяжка пералічыць. Але батальён стаяў насмерць. І толькі калі нашы часці пайшлі ў наступленне, батальён пакінуў плацдарм. За гэту аперацыю батальён быў узнагароджан ордэнам «Чырвонага Сцяга». А байцы, у тым ліку і Іван Паўлавіч Зяцькоў, атрымалі ўрадавыя ўзнагароды. На самых адказных участках даводзілася ваяваць батальёну і ўсюды яго салдаты выходзілі пераможцамі. Так яны дайшлі да Вены, дзе і сустрэў перамогу старшына стралковай роты Іван Зяцькоў.

— Дэмабілізаваўся толькі ў 1950 годзе, — расказвае Іван Паўлавіч. Трэба было працаваць, і я пайшоў у органы юстыцыі. Папрацаваў крыху і зразумеў, што трэба вучыцца, бо той адукацыі, якую я меў, было недастаткова. Сеў за парту. А праз два гады з сярэбраным медалем скончыў школу працоўнай моладзі.

Добрыя веды і жыццёвы вопыт адкрылі дарогу ва універсітэт. Пасля заканчэння універсітэта паступіў у аспірантуру. У 1963 годзе абараніў дысертацыю і атрымаў навуковую ступень кандыдата фізічных навук.

Працуючы дэканам фізічнага факультэта, Іван Паўлавіч Зяцькоў усе сілы аддае высакароднай справе вучонага, педагога, камуніста. Біяграфія Івана Паўлавіча прадаўжаецца.

А. ЯРОХІН.

...Й ТАЛЬКАЙ

...Пятроўскі ў дасканаласці ава...дрыўной справай. Яго аддзялен...зней узвод, падрываў масты, аў...ы, эшалоны. 12 падарваных ..., 2 чыгуначныя масты, 5 аўта...— такі кароткі пералік баявых ...ані Пятроўскага і яго баявых ... За гэтымі кароткімі лічбамі кры...ызыка жыццём, і жорсткія баі, і ...дзіны цярплівага чакання ў за...д праліўным асеннім дажджом ці ...чы мароз.

...ноў доўгачаканы час, калі фа...ылі прагнаны з роднай зямлі. ...Пятроўскі, на грудзях якога кра... ордэны Баявога Чырвонага Сця...вонай Звязды, пераступіў парог ...эта.

...а ажыццяўляцца яго даваенная ...ць фізікам...

...дацэнт Іван Іванавіч Пятроўскі ...самых паважаных людзей на фі...факультэце. Ён чытае лекцыі, ...лікую навуковую работу. Нядаў...ла напісана кніга «Увод у тэо...праваднікоў», якая стала вельмі ...м дапаможнікам для студэнтаў ...зікаў. Актыўны ўдзел прымае ...навіч у грамадскім жыцці, з'яў...членам партыйнага бюро фізіч...ультэта...

...й вясенняй ноччу гучыць песня ...ямі Талькі. Між соснамі бя...алаткі турыстаў. Задуменныя ...дзяўчаты сядзяць вакол вогні...эхта з іх гаворыць:

...ведаеце, хлопцы, тут жа ваяваў ... Іванавіч.

В. ГРАКАЎ.

На здымку: Партызаны перад баявым заданнем.
Фота **В. Лупейкі.** (БЕЛТА).

СЭРЦА МАЦІ ПОМНІЦЬ

Іх сям'я была шчаслівай. Блізняты Міша і Алік раслі сумленнымі, працавітымі і жыццярадаснымі. Здавалася, не будзе канца шчасцю мужа і жонкі З. М. Хануціна і А. А. Хінчык і іх дзяцей. Але грымнула вайна. Тады сынам было толькі па 17 год. Выпраўляючы на вайну сыноў, маці наказвала:

— Беражыце, сыночкі, родную зямлю, біце фашысцкую нечысць!

І сыны па-геройску, не шкадуючы жыцця, здабывалі перамогу. Толькі не ўдалося дажыць ім да гэтага радаснага дня. У 1943 годзе пад Ленінградам загінуў Алік, а ў пачатку 1945 пад Львовам быў забіты і Міхаіл.

Цяпер Анна Аронаўна жыве адна. І хоць прайшло дваццаць год з таго дня, як адгрымелі апошнія залпы вайны, але раны не загаіліся. Часта прыходзіць жанчына-маці да той школы, дзе вучыліся яе сыны, ці іншы раз прыйдзе да таго тэатра, у які яны любілі хадзіць, і болем наліваецца сэрца, а з вачэй міжволі капаюць слёзы.

Не, не залечаны яшчэ раны вайны, не выплаканы слёзы маці. Адзначаючы дваццацігоддзе з дня Вялікай Перамогі, савецкія людзі ведаюць, што такое вайна. Таму так актыўна яны берагуць мір на зямлі, бо мір — гэта праца, радасць і шчасце людзей.

Ул. ЧЫРВОНЫ.

7-га МАЯ — ДЗЕНЬ РАДЫЁ

* * *

Супалі дзве даты: дваццацігоддзе Вялікай Перамогі савецкага народа над змрочнымі сіламі фашызма і 70-годдзе з дня выдатнай перамогі навукова-тэхнічнай думкі — вынаходства радыё нашым суайчыннікам А. С. Паповым. Нараджэнне радыё ў краіне, якая першай выйшла на шлях сацыялізма, было з самага пачатку правільна ацэнена Ул. І. Леніным, як магутны рычаг навукова-тэхнічнага прагрэсу і культуры. Толькі з перамогай рэвалюцыі радыё ў нашай краіне атрымала магчымасць хуткага і ўсебаковага развіцця, ператварыўшыся з простага сродка сувязі ў надзвычай шырокую галіну навукі і тэхнікі — радыёэлектроніку.

Савецкая радыёэлектроніка адыграла важную ролю ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Надзейная радыёсувязь здзяйсняла гібкае кіраванне баявымі аперацыямі, падтрымлівала ўзаемасувязь паміж баявымі падраздзяленнямі на зямлі, у паветры, на вадзе і пад вадой. Шматлікія партызанскія атрады перадавалі па радыё на Вялікую зямлю важныя звесткі аб ворагу з яго глыбокага тылу, дзякуючы чаму наша авіяцыя і артылерыя заўсёды правільна накіроўвала свае ўдары. Тысячы камандзіраў радыёпадраздзяленняў, радыётэхнікаў, радыстаў, радыётэлеграфістаў узнагароджаны за баявыя заслугі ардэнамі і медалямі СССР, а 82 радыстам было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

У цяперашні час радыёэлектроніка развілася ў вялікі комплекс асобных галін навукі і тэхнікі, якія цяжка нават пералічыць. Гэта і электронная сувязь ва ўсіх яе відах, радыёлакацыя, тэлебачанне, фотатэлеграфія, электронна-вылічальныя машыны і іншыя. Акрамя таго, цяпер, бадай, няма ніводнай галіны навукі, дзе б у той ці іншай меры не выкарыстоўваліся дасягненні радыёэлектронікі. Выключнае значэнне радыёэлектроніка мае ў сучаснай ядзернай фізіцы, а таксама ў касмічных даследаваннях. Усё больш і больш яна пранікае ў медыцыну, біялогію, хімію.

За 20 год, якія прайшлі з дня Вялікай Перамогі, у шмат разоў павялічылася сіла і магутнасць нашай абароннай тэхнікі. Гэта дало магчымасць яшчэ шырэй выкарыстоўваць самыя апошнія дасягненні радыёэлектронікі, развіццю якой партыя і ўрад удзяляюць выключна вялікую ўвагу.

І. Т. НЕКРАШЭВІЧ,
прафесар, загадчык кафедры эксперыментальнай фізікі і фізічнай электронікі.

ПЕРСПЕКТЫВЫ КВАНТАВАЙ ЭЛЕКТРОНІКІ

З развіццём навукі ўсё больш і больш узрастае колькасць інфармацыі, якую патрэбна перадаваць па каналах сувязі. Гэтая акалічнасць прымушае няспынна ўдасканальваць радыётэхнічныя сродкі сувязі і, у першую чаргу, памяншаць рабочую даўжыню хвалі. За апошнія дзесяцігоддзі былі асвоены дэцыметравыя, сантыметравыя і часткова міліметравыя хвалі. Аднак на гэтым шляху шмат цяжкасцей. Дастаткова сказаць, што многія дэталі, прызначаныя для міліметравага дыяпазона, робяцца пад мікраскопам. Зразумела, што такая тэхналогія робіць немагчымым іх масавы выраб.

Сапраўдная рэвалюцыя адбылася ў гэтым напрамку, калі былі пабудаваны першыя квантавыя радыётэхнічныя прыборы — мазары і лазары. Яны выкарыстоўваюць той даўно вядомы факт, што кожны атам з'яўляецца, па сутнасці, ідэальнай радыёлямпай. Аднак у звычайных умовах атамы спраменьваюць хвалі незалежна адзін ад аднаго, вынікам чаго з'яўляецца, напрыклад, добра ўсім вядомае свячэнне гарачых целаў. Для мэтаў радыёсувязі неабходна неяк прымусіць атамы радыёлямпы працаваць узгоднена паміж сабой. Упершыню гэта ўдалося зрабіць у 1952 годзе савецкім вучоным А. М. Прохараву і Н. Г. Басаву, а таксама амерыканцу Ч. Таунсу.

У цяперашні час для практычнага выкарыстання квантавых генератараў трэба вырашыць галоўную задачу — навучыцца змяшчаць у лазарны промень тую інфармацыю, якую трэба перадаць, і выдзяляць яе з промня ў месцы прызначэння. Другой не менш важнай задачай з'яўляецца павелічэнне дальнасці распаўсюджвання радыёпромня, падбіраючы такую даўжыню хвалі, пры якой затраты энергіі ў выніку паглынання ў атмасферы найменшыя.

Л. В. ВАЛАДЗЬКО,
дацэнт, загадчык кафедры спектраскапіі.

АЎТАКОД «ІНЖЫНЕР»

Сучасныя электронныя вылічальныя машыны ЭВМ з'яўляюцца магутным сродкам тэхнічнага і навуковага прагрэсу. Аднак, рашыць задачу на электроннай вылічальнай машыне могуць, фактычна, толькі спецыяльна падрыхтаваныя матэматыкі-праграмісты.

У апошнія гады вядзецца работа ў галіне аўтаматызацыі праграмавання, каб перакласці на машыну найбольш працаёмкую частку гэтага працэсу. Некаторыя практычныя вынікі ўжо дасягнуты. Распрацаваны аўтакод «Інжынер», які дае магчымасць кожнаму спецыялісту рашаць не вельмі складаныя задачы формульнага тыпу. Задачы запісваюцца на мове аўтакода. Гэтая мова нагадвае звычайную матэматычную мову, але яна не такая ўніверсальная. Пасля гэтага задача запісваецца на перфаленце і падаецца ў машыну. Вынікам работы машыны з'яўляецца гатовая рабочая праграма, з дапамогай якой і ажыццяўляецца ўласна рашэнне задачы. Істотным з'яўляецца тое, што на азнаямленне з аўтакодам траціцца самае вялікае 3—4 дні. А гэта значыць, што сучасныя вылічальныя машыны становяцца даступнымі кожнаму спецыялісту-практыку, або навуковаму супрацоўніку.

Відавочна, з восені мы пачнем шырокую прапаганду аўтакода паміж навуковымі супрацоўнікамі кафедр. Для гэтага будуць арганізаваны кароткатэрміновыя курсы. Пасля невялікай практыкі многія супрацоўнікі атрымаюць магчымасць шырока карыстацца ў сваёй працы нашай электронна-вылічальнай машынай «Мінск-2».

Н. Н. ПАСНОЎ,
дацэнт,
загадчык кафедры электронна-вылічальных машын.

На здымках:

Уверсе: У лабараторыі студэнт 5-га курса А. Ляпёхін.

Сярэдні здымак: Студэнт 4-га курса: Б. Ту...лаеў.

Унізе: За пультам інжынер Н. А. Каратаеў.

Фота Е. М. Быкава.

У ЛАБАРАТОРЫІ АНТЭН

Наша лабараторыя была арганізавана ў канцы 1963 года. Але нягледзячы на параўнальна малады ўзрост, у лабараторыі стварыўся дружны калектыў, які аб'ядноўвае не толькі супрацоўнікаў, але і студэнтаў. Вельмі хутка быў пастаўлен цыкл работ студэнцкага практыкума па тэорыі антэн, за высокую якасць якога лабараторыя была ўзнагароджана граматай Міністэрства.

Поплеч з выкладчыкамі і супрацоўнікамі ў лабараторыі над рознымі навуковымі пытаннямі працуюць і студэнты. Асабліва трэба адзначыць паспяховую навуковую работу М. А. Вількацкага (1 курс) па распрацоўцы аўтаматычнай вымяральнай апаратуры, І. Т. Краўчанкі (5 курс) па вымярэнню КНД антэн эліптычнай палярызацыі, А. В. Ляпёхіна (5 курс) па ўплыву лістоў дыялектрыка на характарыстыкі накіраванасці антэн і До Ван Мао па разліку антэн эліптычнай палярызацыі. Аб якасці студэнцкіх работ красамоўна сведчыць той факт, што з чатырох работ, прадстаўленых на рэспубліканскі конкурс, тры былі аднесены да першай і адна да другой катэгорыі, а іх аўтары ўзнагароджаны граматамі. Нашы студэнты ездзілі на навуковую студэнцкую канферэнцыю ў Латвійскі дзяржаўны універсітэт. У самы апошні час 6 дакладаў прадстаўлена на традыцыйную канферэнцыю, прысвечаную ленінскім дням, а 4 — на Рэспубліканскую канферэнцыю таварыства імя А. С. Папова.

Увесь час мы адчувалі вялікую ўвагу і атрымлівалі пастаянную дапамогу ў працы ад нашага рэктара А. Н. Сеўчанкі, за што калектыў лабараторыі яму вельмі ўдзячны.

А. Н. КАЗАРЫН,
дацэнт, загадчык лабараторыі антэн.

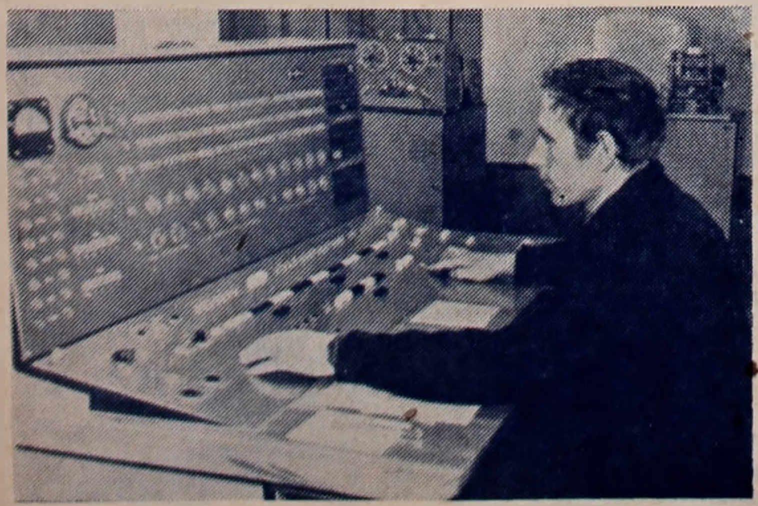

ФОТАЭЛЕКТРОННЫЯ АЎТАМАТЫ І РАДЫЁ

Аўтаматы розных тыпаў і прызначэнняў вядомы даўно. Яшчэ ў мінулых стагоддзях ствараліся апараты, якія здзіўлялі сваёй складанасцю і тэхнічнай дасканаласцю канструкцыі. У якасці прыклада можна прывесці ўзор «гадзінніка яйкападобнай фігуры» геніяльнага рускага вучонага-механіка Кулібіна. Як вядома, К. Маркс назваў гадзіннік «першым аўтаматам, створаным для практычных мэт». Аўтаматы мінулых стагоддзяў з'яўляліся механічнымі прыстасаваннямі і ствараліся, як правіла, таленавітымі майстрамі.

З вынаходствам радыё ў сістэмах сувязі пачала шырока ўжывацца электроніка, якая хутка распаўсюдзілася і на сістэмы аўтаматыкі. Электроніка дала такі моцны штуршок развіццю аўтаматыкі, што апошняя ўвайшла арганічнай часткай ва ўсе галіны народнай гаспадаркі і тэхнікі.

Між іншых сістэм аўтаматыкі фотаэлектронная аўтаматыка займае важнае месца і яе роля з цягам часу павялічваецца. Нават цяжка пералічыць усе выпадкі прымянення фотаэлектронных сістэм аўтаматыкі. Яны і падлічваюць прадукцыю на канвеерах, і абумоўліваюць блакіроўку станкоў для засцярогі абслугоўваючага персаналу, аўтаматызацыю фотаздымкаў, аўтаматычнае кіраванне палётам касмічных караблёў і іншае.

В. Г. ВАФІЯДЗІ,
прафесар, загадчык кафедры электрафізікі.

Рэдактар П. П. СІЛІВАНЧЫК.

АТ 02392 Адрас рэдакцыі: г. Мінск, Універсітэцкі гарадок, галоўны корпус, 212. Тэл. 2-07-19. Друкарня Выдавецтва «Звязда» Тыр. 2000 Зак. № 53